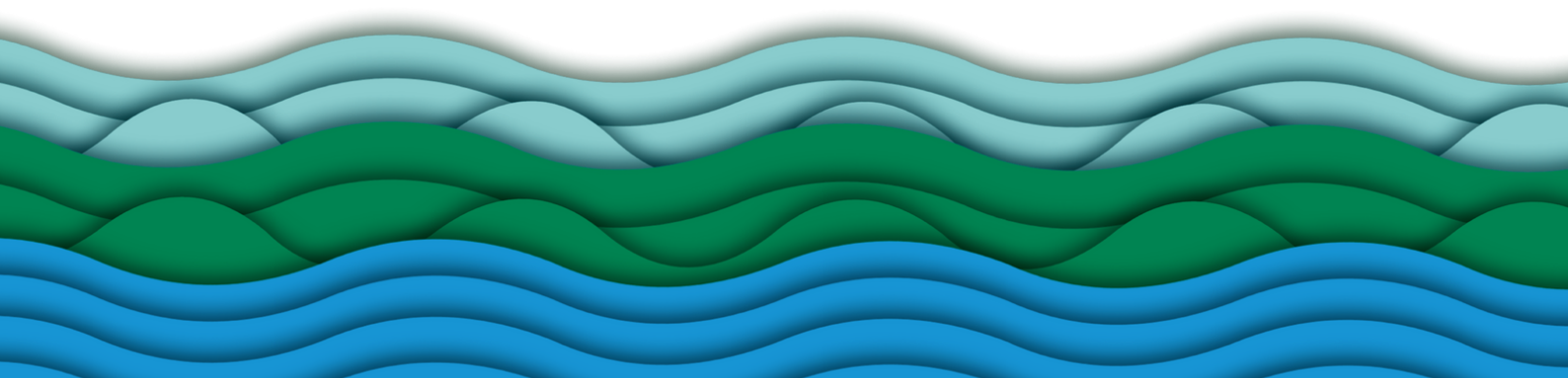

Стратегія управління відходами Міноборони Великої Британії, як модель для Міноборони України у поводженні з воєнними відходами

Дана публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини.

Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID, Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та ЕПЛ.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Стратегія управління відходами Міноборони Великої Британії, як модель для Міноборони України у поводженні з воєнними відходами

Вступ. У Великій Британії нині чинною є Стратегія управління відходами Міністерства оборони Великої Британії на період з 2015 до 2025 року (далі – Стратегія). Із повним текстом цієї стратегії можна ознайомитись за посиланням: <http://surl.li/qmhvx>. Стратегія визначає для Міністерства оборони Великої Британії (далі - МО) довгостроковий фокус на досягнення цілей нульової кількості відходів, що вивозяться на смітник, разом із дотичними цілями, які покликані допомогти у досягненні такої цілі. Ця Стратегія передбачає головне зобов'язання МО - інтегрувати принципи сталого розвитку у свою щоденну діяльність. Запровадження підходів сталості до управління відходами МО не тільки сприятиме екологічному благополуччю, але й скоротить у перспективі фінансові та репутаційні витрати. У відповідності до Стратегії, кожна посадова особа, яка задіяна у сфері оборони, створює та видаляє відходи, тому кожна така особа має змінити свою поведінку на користь сталості та належного поводження з відходами, щоб забезпечити виконання цілей цієї Стратегії.

Зазначимо, що ця Стратегія прийнята на підсилення ефективності загальної Стратегії розвитку Міністерства оборони Великої Британії на період з 2015 по 2025 роки. Із повним текстом цієї стратегії можна ознайомитись за посиланням: <http://surl.li/qmiaq>.

Мета Стратегії. Оборона повинна набувати, використовувати та розпоряджатися своїм майном, обладнанням, товарами та послугами таким чином, щоб відповідати цілям сталого розвитку, забезпечуючи при цьому постійне ефективне забезпечення обороноздатності Великої Британії. Стратегія поводження з відходами була створена, щоб визначити єдиний стратегічний напрямок, необхідний для забезпечення покращеного поводження з відходами в МО, сприяти досягненню міністерством цілі, яка полягає в набутті статусу організації, яка повністю використовує та переробляє відходи, які продукує (мова йде про контрольовані відходи).

За Стратегією, для досягнення цієї високої мети МО потрібні:

1. Базова оцінка. Отримати повне розуміння використання ресурсів МО та опцій управління ними протягом усього життєвого циклу.
2. Запобігання утворенню відходів. Стати відомством, де запобігання утворенню відходів є складовою щоденної діяльності; повністю включити ідею запобігання утворенню відходів у процеси прийняття рішень.
3. Ефективне використання ресурсів. У випадках, коли утворення відходів неминуче, переконатися, що управління ними здійснюється відповідно до ієрархії відходів.
4. Зміна поведінки. Стати відомством, де кожен оцінює екологічну, соціальну та економічну цінність ресурсів та розуміє, як їхні дії можуть впливати або відобразитися на ефективному використанні ресурсів.

Сфера дії. Зміст Стратегії фокусується на комерційних та промислових контрольованих відходах та відходах будівництва і знесення (включаючи будівництво, руйнування та управління об'єктами), що утворюються внаслідок діяльності МО. Вона поширюється на всі структурні підрозділи МО по всьому Сполученому Королівстві, на закордонні установи МО, де таке поширення є реально можливим.

Для цілей цієї Стратегії відходи визначаються як: "Будь-яка речовина або об'єкт, який виробник або особа, яка володіє ним, викидає, має намір викинути або повинна викинути". Ця стратегія відходів, зокрема, не охоплює ті відходи, які виключаються з

[Директиви про відходи](#), включаючи радіоактивні відходи та виведені з експлуатації вибухові пристрої.

Візія. Закріплена Стратегією візія МО щодо відходів полягає в тому, щоб цінувати усі наявні ресурси, як із фінансової точки зору, так і з точки зору збереження довкілля. Принцип ієрархії відходів, визначений в тексті [Директиви про відходи](#), є ключовим для цієї візії. Ця ієрархія встановлює запобігання утворенню відходів як найвищий пріоритет, при цьому вилучення відходів на смітник розглядається як найменш бажаний варіант. Ієрархія відходів є керівною у формуванні загального підходу МО до управління відходами. Хоча результати переробки постійно покращуються, МО, спільно з його партнерами, потрібно продовжувати працювати над методами переробки для підвищення показників ефективності.

Область дій 1. Базовий рівень

Ключовим завданням базового рівня управління відходами за Стратегією є отримання повного бачення і розуміння використання ресурсів МО та опцій управління ними протягом усього їх життєвого циклу.

Для того щоб вдосконалити управління відходами, важливо мати глибоке розуміння існуючих видів відходів, які основні види відходів, звідки вони походять і як в даний час здійснюється управління ними. Важливо, щоб дані про утворення і утилізацію відходів були точними і розміщувались в єдиній системі, для формування єдиного бачення поточної ситуації.

Дії, передбачені Стратегією для базового рівня:

1. Зрозумійте існуючі процеси утворення відходів, щоб забезпечити послідовний підхід до управління ними.
2. Зберіть дані в одній корпоративній системі.
3. Здійсніть аналіз даних для визначення ключових потоків відходів, це дозволить розробити цільові програми роботи.
4. Усі нові, повторно укладені та змінені контракти для надання точних і вимірних даних про утворення відходів МО, мають включати методи переробки або утилізації.
5. Усі нові контракти мають передбачати управління відходами на основі ієрархії відходів.

Область дій 2. Запобігання утворенню відходів

Ціллю цього рівня для МО є набуття статусу органу, для якого запобігання утворенню відходів є частиною звичайної повсякденної діяльності, є повністю включеним в процеси та процедури прийняття рішень.

Запобігання утворенню відходів є найбільш стійким варіантом управління відходами, який знаходиться на вершині ієрархії відходів. Основна мета запобігання утворенню відходів полягає в тому, щоб забезпечити вжиття заходів до того, як речовина, матеріал або продукт стануть відходами, що зменшує:

- 1) кількість відходів, у тому числі через повторне використання або продовження терміну використання;
- 2) негативний вплив утворених відходів на довкілля та здоров'я людей.

Запобігання утворенню відходів є ключовим аспектом переходу до ефективного використання ресурсів, коли менше ресурсів використовується для більшої кількості

виробництва. Велика увага приділяється запобіганню утворенню відходів на початку циклу закупівель, включаючи використання меншої кількості матеріалів у проектуванні та виробництві, розробці продуктів і послуг в цілях утворення меншої кількості відходів.

Дії, передбачені Стратегією для запобігання утворенню відходів:

1. Завдяки ефективному використанню ресурсів досягти значного скорочення відходів відповідно до стандартів галузі та наявної інфраструктури.
2. Включати [принципи сталого дизайну](#) в усі процеси та процедури закупівлі інфраструктури та обладнання.
3. Слід співпрацювати з галузевими партнерами, щоб покращити конструкцію обладнання, оптимізувати термін служби продуктів, компонентів і послуг, щоб забезпечити більшу їх здатність до ремонту, повторного використання та переробки.
4. Слід співпрацювати з галузевими партнерами, щоб визначити, де скорочення упаковки може бути включене в повсякденну діяльність.

Область дій 3. Ефективність використання ресурсів

Лейтмотивом цієї області дій у Стратегії є принцип: «Якщо утворення відходів неминуче, переконайтеся, що управління ними буде здійснено відповідно до ієрархії відходів».

Хоча усунення відходів є основною метою, будуть обставини, коли утворення відходів неминуче. У цьому випадку важливо переконатися, що цінні ресурси не направляються на сміттєзвалища, що ресурсами управляють ефективно.

Стратегічні дії для досягнення ефективного використання ресурсів:

1. Розробіть дорожню карту для того, щоб у тих випадках, коли це можливо, відходи не передавались на утилізацію, а використовувались повторно або перероблялись.
2. Переконайтеся, що на кожній ділянці є надійний інтегрований план управління відходами, який постійно переглядається для покращення процесів управління відходами.
3. Відслідкуйте тенденції та потоки відходів, щоб визначити можливості переробки наявних ресурсів.
4. Слід розглядати та заохочувати можливості переробки замкнутого циклу, відновлення матеріалів і компонентів, що мають стратегічне значення та економічну цінність для оборонного сектору, роблячи їх доступними для повторного використання.
5. Працюйте з галузевими партнерами для постійного визначення нових методів утилізації, включаючи ефективне використання транспорту, просування вгору в ієрархії відходів.

Область дій 4. Стимулювання зміни поведінки

Завданням цієї області дій є формування МО як органу, де кожен цінує екологічну, соціальну та економічну цінність ресурсів, а також те, як їхні дії можуть впливати на ефективне використання ресурсів.

Успішна реалізація цієї Стратегії залежатиме від того, чи кожен належно зіграє свою роль шляхом визнання і взяття на себе відповідальності за використання ресурсів. Кожному в МО потрібна інформація про те, як скорочувати кількість відходів, повторно використовувати та переробляти відходи, як вони можуть брати участь у цих процесах обіймаючи свої посади. Уповноважені особи, установи Міністерства оборони, проектні

групи та галузеві партнери повинні розуміти, як їхня поведінка може запобігти утворенню відходів та максимізувати ефективність використання ресурсів.

Стратегічні дії в цілях стимулювання зміни поведінки:

1. Переконайтеся, що кожен, хто працює у МО, усвідомлює та виконує свої обов'язки із запобігання утворенню відходів шляхом зміни поведінки.
2. Розробіть ефективні стратегії зміни поведінки та комунікаційні плани.
3. Установи МО та проєктні групи мають співпрацювати з галузевими партнерами, щоб постійно впливати та покращувати поведінку та освіту персоналу, як військового, так і цивільного
4. Вимірюйте та звітуйте про прогрес щодо цілей як у масштабах МО, так і на місцевому рівні.

Висновки. Можна зазначити, що Стратегія управління відходами Міністерства оборони Великої Британії на період з 2015 по 2025 роки є важливим кроком у напрямку сталого розвитку та збереження довкілля у Великій Британії. Вона встановлює чіткі цілі та стратегічні кроки для зменшення відходів, їх ефективного використання та відповідального поводження з ними у сфері оборони. Запровадження цієї Стратегії покликане сприяти досягненню цілей з управління відходами, покращити фінансові та репутаційні показники Міністерства оборони Великої Британії. Для успішного втілення цих заходів необхідна співпраця всіх структурних підрозділів МО та виконання зобов'язань кожною посадовою особою, задіяною у сфері оборони, відповідно до принципів сталого розвитку та цілей цієї Стратегії. Проте, зазначимо, що Стратегією не охоплюється питання поводження із відходами війни. Ця Стратегія не визначає, які заходи мають вживатись щодо відходів, які утворюються, наприклад, на полі бою чи в ході випробувань тих чи інших видів зброї. Втім, ідеї та механізми, що передбачаються Стратегією для МО Великої Британії, можуть бути корисними для зменшення кількості відходів у оборонному секторі в цілому.

Виучений досвід Міністерства оборони Великої Британії є цінним для України, як країни, що перебуває у стані активної війни. Наша держава зараз стикається із серйозними викликами щодо поводження з відходами у воєнній сфері, а отже має напрацьовувати ефективні механізми поводження із відходами на рівні Міністерства оборони України. Велика Британія, як держава із потужним оборонним комплексом, має у цій сфері напрацювання, що можуть стати корисними і для України. Питання утилізації згорілої та пошкодженої військової техніки, застарілих боєприпасів, вибухових речовин, мастил та інших воєнних відходів гостро стоїть в Україні, і тому вкрай важливо вже зараз формувати стратегічне бачення на державному рівні щодо поводження з такими відходами, запобігання їхньому утворенню чи утилізації відходів, які все-таки утворюються, у відповідності до найкращих світових стандартів.

Висвітлені у публікації стратегічні підходи можуть слугувати орієнтирами для відповідних українських органів влади у формуванні документів планування у сфері поводження з воєнними відходами.